28/07/2019

Γέροντος Ιωσήφ Βατοπαιδινού: “Περί Ακηδίας”

/ Ορθόδοξες Προβολές

Ακηδία είναι ο τρομερότερος εχθρός της πνευματικής ζωής. Όλα τα πάθη απτονται έν μέρει της ανθρωπινής υποστάσεως, αλλά αυτό το τρομερό κακό, η άκηδία η αμέλεια, απτεται του ψυχικού και του σωματικού κόσμου του ανθρώπου. Σαλεύει το σύνολο της ανθρωπινής υποστάσεως. Το γεγονός είναι ότι αυτή ξεκινά ενεργώντας μέσα από το ψυχοσωματικό σύστημα του ανθρώπου. Άπτεται των ιδίων των μελών και προκαλεί την παράλυση, την κατά φύσιν αδράνεια.

Υπάρχει και ένας δεύτερος λόγος πού συντελεί ώστε να γίνεται δυσκαταγώνιστο το πάθος, χάριν του ότι η ίδια φύση άφ’ εαυτής, μετά την πτώση, δεν θέλει να κουραστή. Επικαλείται τους φυσικούς νόμους της αυτοσυντηρήσεως πού επιτάσσουν να είναι ο άνθρωπος σε ευτυχία, σε άνεση και όχι σε κόπωση. Δεν προϋπήρξε το θέμα του πόνου, του κόπου, της αγωνίας. Αυτά δεν είναι φυσικά φαινόμενα, αλλά μεταπτωτικά συμπτώματα. Τότε γίνεται δυσκαταγώνιστο το

πάθος, επειδή κατά φύσιν αρπάζει όλο το νευροψυχικό σύστημα του ανθρώπου και το δένει. Δεύτερον, η ίδια η φύση υποστηρίζει αυτό το πάθος, διότι θέλει την άνεση, δεν θέλει την κόπωση.

Η κόπωση εισήχθη ύπό το νόημα του σταυρού με την παρουσία του Θεού Λόγου και είναι ο τρόπος με τον όποιο κατεργάζεται ο άνθρωπος την σωτηρία του. Όμως η άκηδία απτεται των μελών του ανθρώπου. Τα Ίδια τα μέλη υποστηρίζουν την άκηδία. Δεν θέλει η φύση να πονέση· δεν περιέχεται μέσα της, όπως η πείνα, η δίψα, ο ύπνος. Το μόνο πού δεν περιέχει μέσα της η ανθρώπινη φύση είναι ο κόπος και ο πόνος, πού είναι μεταπτωτικά παράσιτα. Αυτή ακριβώς είναι η αιτία πού γίνεται δυσκατανώνιστη η άκηδία.

Στον μοναχό η άκηδία πολεμά περισσότερο, ιδίως τους αναχωρητές και τους ήσυχαστές πού είναι τελείως μόνοι τους. Επειδή είναι η φύση των πραγμάτων έτσι και δεν έχουν μέριμνες και κατ’ ανάγκην αδρανούν, βρίσκει αφορμή και τους πολεμάει. Στους κοινοβιάτες, οι όποιοι βρίσκονται συνεχώς σε κίνηση χάριν της διακονίας και του συστήματος της λειτουργίας της μονής, δύσκολα εισέρχεται η άκηδία. Έναν ασκητή όμως, ο όποιος δεν έχει ανάγκη να κινήται, τον πολεμά πιο πολύ.

Η αιτία η οποία επιτρέπει στο πάθος να επιτίθεται, είναι η αμέλεια του καθήκοντος. Όταν παράλειψη ο μοναχός το καθήκον του, τον κανόνα τού, όλο τον κύκλο της λειτουργίας του (λειτουργία δεν εννοώ το μυστήριο, αλλά, κατά τον Αββά Ησαΐα, τον όλο κύκλο των μοναχικών του καθηκόντων). Όταν ο μοναχός παράλειψη κάτι από τα καθήκοντα του, τότε δίνει δικαίωμα στην άκηδία να παρουσιάζεται. Μερικές φορές η άκηδία είναι φυσιολογική και ξεκινάει από μια μορφή αδράνειας. Μόλις λίγο αντισταθεί ο άνθρωπος, την διώχνει και αυτή, μη έχοντας παρρησία, φεύγει. Όταν όμως έξ υπαιτιότητας του η παραλείψει το καθήκον του, η κατακρίνει συστηματικά άλλον, η πέσει σε εγωισμό και παραδέχεται την κενοδοξία, τότε το πάθος επιτίθεται με δύναμη και θέλει πολύν αγώνα να αποτιναχθή. Διαφορετικά θα επιφέρη την αιχμαλωσία.

Τα μέσα εκείνα πού συμβάλλουν στην νίκη αυτού του πάθους είναι οι έσχατολογικές έννοιες. Όταν δηλαδή σκεφτόμαστε τον θάνατο, την κρίση, την αποκατάσταση, την μέλλουσα ζωή, την κόλαση, την βασιλεία των ουρανών. Αυτές οι μεταφυσικές έννοιες πολύ βοηθούν στο να μπόρεση να το αποτίναξη ο άνθρωπος, περισσότερο όμως η μνήμη του θανάτου. Επί πλέον, τα μαρτύρια των μαρτύρων, οι κόποι των Αγίων, ο σταυρός του Χριστού συγκινούν τον άνθρωπο, τον βοηθούν να ξεκινήση τον αγώνα, πού με την συμπαράσταση της Χάριτος σιγά-σιγά αποδιώκει την άκηδία, αποδεσμεύεται από την τυραννία της και ισορροπεί.

Πάντως είναι το τρομερότερο πάθος το όποιο πολεμάει τον άνθρωπο μέχρι έσχατης αναπνοής. Όσο ζή ο άνθρωπος, ζή και αυτό μαζί του. Εκείνοι φυσικά πού κατόθρωσαν με την Χάριν του Αγίου Πνεύματος να την δρασκελίσουν, τους άκολουθάει μέν, δεν έχει όμως δύναμη να τους ενόχληση. Διότι αυτοί απέκτησαν σαν νόημα της ζωής τους την έννοια του σταυρού και έχει φυτευθεί μέσα τους το θέμα της φιλοπονίας πού δεν ξεριζώνεται εύκολα, όπως ακριβώς βλέπομε στους βίους των Πατέρων μας. Ένώ ήσαν θεοφόροι πλέον και είχαν καταπαύσει στον σαββατισμό, έν τούτοις όμως, δεν έβγαιναν από το νόημα της φιλοπονίας. Ένώ δεν τους χρειαζόταν ο αγώνας, και πάλι βιάζονταν να μην φάνε, να μην κοιμηθούν, να φυλάξουν τον κανόνα τους.

Το πάθος της άκηδίας περισσότερο ενοχλεί τους νέους. Διότι οι νέοι δεν έχουν κατάσταση Χάριτος «ενδημούσης»· αγωνίζονται φυσικά «πίπτοντες και έγειρόμενοι». Επειδή βρίσκονται σ' αυτήν την κατάσταση και η φύση είναι τότε περισσότερο σαρκική, τους πολεμάει έντονώτερα. Θέλουν περισσότερη προσοχή. Τους ωφελεί πολύ το πρόγραμμα. Το πρόγραμμα γενικά για όλους τους ανθρώπους, είναι το μόνο μέσο πού απαλλάττει από την εξουσία αυτής της πνευματικής χολέρας. Όταν έχει πρόγραμμα, ξέρει ο άνθρωπος και συστηματοποιεί την ζωή του και αποκτά τάξη και συνηθίζει να το φυλάη.

Τότε κατέχει ένα όπλο κατά της ακηδίας. Και αν η άκηδία επιχείρηση να τον πιάση, της σπάει τα δεσμά, διότι ξέρει ότι αυτή την ώρα πρέπει νά κάνη αυτό το πράγμα, έν συνεχεία πρέπει να κάνη το άλλο πράγμα και έτσι, έν ονόματι του προγράμματος, σπάει την δυναστεία της. Το θέμα του προγραμματισμού είναι ένα πάρα πολύ βοηθητικό μέσο, γι' αυτό μην το περιφρονήτε. Αν το έρευνήσωμε βαθύτερα, θα καταλή-ξωμε ότι είναι από την άρχή της δημιουργίας των όντων. Το παρέδωσε ο Θεός σε όλα τα λογικά όντα. Βλέπετε, όλη η κτίση έχει μια κίνηση, ανάλογα με τους φυσικούς της νόμους. Τί είναι η κίνηση παρά προγραμματισμός; Βλέπετε ότι από την άρχή της δημιουργίας ετέθησαν ως θεμελιώδεις νόμοι; Μόλις δημιουργήθηκε ο άνθρωπος ετέθη στον παράδεισο του «έργάζεσθαι και φυλάσσειν».

Όσάκις τα λογικά όντα παραβούν τον προγραμματισμό πού είναι η εντολή, αμέσως εκπίπτουν. Βλέπετε πόσο βασικό στοιχείο είναι ο προγραμματισμός στην ανθρώπινη υπόσταση; Και ο γενικός προγραμματισμός, και ο μερικός είναι πάρα πολύ βοηθητικοί στο να μπόρεση ο άνθρωπος να κρατηθή στην θέση του. Ακόμη και στις κοινωνίες υπάρχει προγραμματισμός σαν απαραίτητος όρος κανονικής των λειτουργίας. Άρα, ο προγραμματισμός είναι στο να φυλάττη ο άνθρωπος

εντολή και να βρίσκεται σε πρόγραμμα. Είναι ένα στοιχείο της φύσεως του, πού τον κρατάει σε ισορροπία καί, μέσω αυτού, ανακτά την προσωπικότητα του και οποιαδήποτε ώρα το καταργήσει, πέφτει. Αυτό είναι το νόημα της άκηδίας με λίγα λόγια.

Πηγή: Γέροντος Ιωσήφ, Αθωνικά μηνύματα, Ψυχωφελή Βατοπαιδινά,Έκδοσις Ιεράς Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 1999